

Post Books App

แอปใหม่สำหรับหนอนหนังสือสุดฮิป อ่านง่ายได้ทุกที่ทุกเวลา
ดาวน์โหลดได้แล้ววันนี้ทั้งทาง App Store และ Play Store

บุคคล องค์กร หรือหน่วยงานใดต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมากในราคาพิเศษ
สั่งซื้อโดยตรงได้ที่สำนักพิมพ์โพสต์บุ๊กส์

136 ถนน ฒ ระนอง เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0-2616-4000 ต่อ 4615, 4623 อีเมล : postbooks@bangkokpost.co.th

หรือสั่งซื้อผ่านเว็บไซต์ <http://www.postbooksonline.com>

มรรค
ธอ
ประเทศไทย

มรรคเธอประเทศไทย

ดร. วิโรท สันติประภาพร

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN 978-974-228-189-2

พิมพ์ครั้งที่ 1 : โพลีดีบีคส์, สิงหาคม 2557

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วิโรท สันติประภาพร.

มรรคเธอประเทศไทย. – กรุงเทพฯ : โพลีดีบีคส์, 2557.

232 หน้า.

1. สังคมไทย-แง่ศาสนา-พุทธศาสนา. 2. พุทธศาสนากับสังคม. I. ชื่อเรื่อง.

294.311783

ISBN 978-974-228-189-2

ราคา 195 บาท

บรรณาธิการบริหาร : ภาณี ลอยเกตุ

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร : จันทพร รักท้วม

บรรณาธิการพิเศษ : กิตติ จินศิริวานิชย์

พิสูจน์อักษร : โชติกา คงเพชรสถิตย์

ออกแบบปก : siv_za

รูปเล่ม : พนารัตน์ ภูเี่ยม

ผู้จัดการธุรกิจสำนักพิมพ์ : สุพร พรฤกษ์งาม

ฝ่ายจัดการธุรกิจสำนักพิมพ์และการตลาด : สิทธิชัย อิงคุณานนท์, พรพิมล วงอินทร์,

กฤษณี เตชะวิศิษฐ์พงษ์, สงกรานต์ พสุธาสถิตย์

จัดพิมพ์โดย

บริษัท โพลีดีบีคส์ จำกัด (มหาชน)

136 ถนน รัชดาภิเษก เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110 <http://www.postbooksonline.com>

แยกสีและพิมพ์ที่

แผนกงานพิมพ์พาณิชย์

บริษัท โพลีดีบีคส์ จำกัด (มหาชน)

136 ถนน รัชดาภิเษก เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 0-2616-4000 ต่อ 3133

จัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อมรินทร์บุ๊ค เซ็นเตอร์ จำกัด

108 หมู่ 2 ถนนบางกอก-จตุจักร ตำบลมหาสวัสดิ์

อำเภอบางกอก จังหวัดนนทบุรี 11130

โทรศัพท์ 0-2423-9999 โทรสาร 0-2449-9561-3 <http://www.naiin.com>

สงวนลิขสิทธิ์โดย บริษัท โพลีดีบีคส์ จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	7
คำนิยมโดย บรรยง พงษ์พานิช	10
คำนิยมโดย สถฤณี อาชวานันทกุล	14
คำนำผู้เขียน	18
ธรรมะกับทุนนิยม	23
หักกลบลบกรรมกับการคอร์รัปชัน	30
เศรษฐศาสตร์กับสติ	37
สี่สานศาสตร์แห่งศรัทธา	44
Need or Greed?: คำถามสำคัญจากองค์ทะเลลามะ	51
สังคมไทยกับความตาย	58
อยากมีนักการเมืองไทยแบบ ดร.อัมเบตการ์	65
ข้อคิดจากเขรฐาเล็ม	72
คิดถึง ‘วินัย’	79
บทเรียนจากมูกาเบ	86
ฟิตแอนด์เฟิร์มระบบราชการ	93

เงาสะท้อนจากวิกฤตน้ำท่วม	102
ข้อคิดจาก Wildebeest	109
ระบบสังคมรัฐอุปถัมภ์กับความน่ารักของคนโสมาน	115
เรื่องของน้ำ	122
ไปเที่ยวทุ่งน้ำเสีย	129
จากน่านถึงกรุงเทพฯ และประเทศไทย	135
เมื่อปิดทองหลังพระฯ ขยายผล	143
ความซับซ้อนของภูโกรัน	150
พอเพียงและศรัทธาแบบลาดักห์	159
ท่องไปทานไปในโตเกียว	166
พม่ารำชวาน ไทยเถิดเทิง	172
มองทีเบตสะท้อนประเทศไทย	179
ภาวะของคนไทยช่วงวัย 40	188
ชนชั้นกลางกับการเปลี่ยนแปลงสังคม	195
จาก Egypt Spring ถึงประเทศไทย	203
เมื่อพรรคการเมืองผูกขาด	213
ประเทศไทย หรือประเทศใคร	222
เกี่ยวกับผู้เขียน	229

คำนำสำนักพิมพ์

นับจากหนังสือ *เมื่อวิกฤตได้ล่า* ที่เล่าถึงสถานการณ์วิกฤตสถาบันการเงินในสหรัฐอเมริกาและวิกฤตหนี้สาธารณะยุโรปที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลกเมื่อปี 2551 ตามด้วยหนังสือ *ประชานิยม; ทางสู่ความหายนะ* ที่ดีแม้ให้เห็นความร้ายกาจของนโยบายเศรษฐกิจแบบประชานิยมในประเทศอาร์เจนตินา เวเนซุเอลา กระตุ้นเตือนว่ามันกำลังกลืนกินประเทศไทยอย่างไร และระหว่างบรรทัดในหนังสือ *เมื่อคิดให้ดีไทยนี้ฉลาด* ก็ได้แฝงความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของคนไทยไว้แล้วว่า ประเทศไทยนี้ยังมีทางรอดจากเชื้อร้ายทางความคิดที่กำลังกระจายอยู่ในสังคมไทยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ซึ่งคอยตอดและต้อนให้สภาวะทางเศรษฐกิจไทยไหลตกหล่มครั้งแล้วครั้งเล่า

ต่อเนืองมาถึง “*เศรษฐศาสตร์มีจริต*” และ “*มรรคเหอประเทศไทย*” หนังสือรวมบทความคัดสรรจากข้อเขียนของ ดร.วิโรจน์สันติประภพ นักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่ ที่แบ่งปันแนวทางการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมสมัยของระบบเศรษฐกิจไทยในบริบทโลก โดยเฉพาะในช่วงปี 2550 ถึง 2556 ตลอดจนมุมมองและทัศนะที่มีต่อการบริหารนโยบายเศรษฐกิจการเมืองที่บกพร่องและผิดพลาดให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของเศรษฐกิจระดับมหภาคและระดับจุลภาค ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงบทบาทของทั้งผู้บริหาร

นโยบายเศรษฐกิจ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป ผู้เขียนเสนอแนวทางแก้ไขและทางออกจากวังวนของปัญหาหน้าเก่าอย่าง ‘การคอร์รัปชัน’ กับดักร่วมสมัยอย่าง ‘นโยบายประชานิยม’ ที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นรากฐาน รวมถึงปัญหาหน้าใหม่ที่แทบไม่มีใครรู้ ตัวอย่าง ‘สภาวะการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง’ ซึ่งทั้งหมดนี้กำลังขวางกั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทยโดยรวม

จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนเข้าไปคลุกวงในในการแก้วิกฤตต้มยำกุ้งปี 2540 ศึกษาการจัดการวิกฤตเศรษฐกิจของหลายประเทศและหลายพื้นที่ท้องถิ่น ทำงานในสถาบันการเงินที่มีภารกิจรับผิดชอบต่อสังคม บวกกับการนำหลักกรรมมาประยุกต์เป็นแนวคิดสำหรับกรวิเคราะห์ ทำให้เห็นว่าปัญหาระบบเศรษฐกิจไทยและระบบคิดในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้นเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง เรียกได้ว่าปัญหาสังคมในระดับโครงสร้างที่อภิปรายกันอยู่นั้น มีสิ่งที่ดีตัดขาดจากสภาวะทางจิตใจของผู้คนทั่วไปได้ และทางออกของปัญหาต่างๆ ก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องเริ่มต้นตั้งหลักคิดให้ถูกต้อง หรือที่เรียกว่า วิสัยทัศน์

บทความของ ดร.วิโรท ชุตันธุ์ ชวนให้คนไทยสร้างนักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่ ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และถึงขั้นว่าผู้บริหารนโยบายเศรษฐกิจควรมีที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจคอยวิเคราะห์สถานการณ์ ขณะที่ผู้ทำงานในส่วนราชการหรือเอกชนก็อาจจะได้รับแรงบันดาลใจจากผู้เขียน ให้สร้างสรรค์ความคิดและผลงาน ตลอดจน

นวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความจำเป็นของสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่วนผู้อ่านในฐานะผู้บริโภคและพลเมืองไทยทั่วไปก็อาจจะเห็นโอกาสและอุปสรรคทางเศรษฐกิจที่เป็นทั้งเหตุและผลของปัญหาสังคมหลายชนิด และการกระทำของคนเล็กๆ อย่างท่านจะมีส่วนไม่น้อยต่อทิศทางของสังคมว่าจะมุ่งหน้าไปทางใดและอย่างไร หรือแม้แต่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชน ก็จะได้เห็นผ่านกรอบมุมมองของผู้เขียนว่าสภาพสังคมไทยและโลกนี้ไม่ได้หมดจดงดงามทุกด้าน แต่ยังคงมีที่ว่างให้เด็กๆ ของเราเข้ามามีส่วนร่วมเสมอ

การอ่านหนังสือเล่มนี้คงเหมือนผู้อ่านกำลังอยู่ในบรรยากาศของสวนที่ร่มรื่น รับฟังปัญหาร้อนแรงของบ้านเมืองจากผู้เล่าที่มากประสบการณ์ สุภาพ และมีท่าทีที่เป็นมิตร ด้วยสำนวนภาษาที่รัดกุม แม้ว่าบางความคิดเห็นอาจเฉียดเฉียวผู้อ่านที่คิดเห็นต่างออกไปบ้าง แต่ผู้เขียนก็ไม่ได้ทู่หมัดความหวังในการแก้ปัญหาทั้งหลายมาใส่หน้าตักผู้อ่าน เพราะสังคมนี้ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง

ท่านจะรับรู้ได้ว่าความหวังใดของผู้เขียนยังต้องเดินทางอีกไกลกว่าจะไปถึง และต้องการเพื่อนร่วมทางเสมอ ซึ่งไม่จำกัดจำนวนและวัยวุฒิ ท่านอาจจะได้ยินเสียงของผู้เขียนชวนไปร่วมพเนจรและผจญภัยในสังคมนี้ด้วยกัน ด้วยความรู้ ความคิดที่ชัดเจน และความกล้าหาญ

โพสต์บุ๊กส์

คำนิยม

อดุลานันท์ ทมยมนุติ ปณฺทิตา ...บัณฑิตย๋อมฝีกตน

พุทธภษิตข้างต้น สะท่อนความเป็นตัวตนของ ดร.วิโรไท สันติประภพ (ดร.กั) ได้เป็นอย่งดี จากเศรษฐศษตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง มหาวิทยาลัยธรรมศษตร ดร.กัได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง "อนันทมหาดล" จนจบปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัย Harvard อันโด่งดัง ได้เข้าทำงานกับ "กองทุนการเงินระหว่างประเทศ" (International Monetary Fund) ตระเวนช่วยวางแผนเศรษฐกิจให้กับประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่ง สร้างสมประสบการณั ก่อนที่จะกลับมาร่วมงานกับรัฐบาลในปี พ.ศ. 2541 เพื่อช่วยกอบกู้ประเทศจากซากปรักหักพังอันเนื่องมาจาก "วิกฤติเศรษฐกิจ" ครั้งยิ่งใหญ่

กว่า 15 ปี ที่ผ่านมมา ดร.กัได้แสดงให้เห็นอย่งชัดแจ้งคงเส้นคงวา ถึงเจตนาความพยายามที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับ การ "ฝีก" มาอย่งดี มารับใช้ประเทศไทยเพื่อการพัฒนาเข้าสู่สังคมที่มีความสุขความเจริญ ไม่ว่าจะในฐานะนักวิชาการ ผู้บริหารองคักรรัฐ องคักรเอกชน หรือในฐานะอื่นใด ดร.กัเป็นคนหนึ่งในจำนวนน้อยคน ที่ได้รับการยอมรับอย่งกว้างขวางว่าเป็น "คนเก่งและคนดี" จากทุกๆ วงการ

ที่ผมประทับใจ ดร. ก็มากเป็นพิเศษจากการที่ได้ร่วมงานกัน
มาในหลายๆ โครงการ มีอยู่สามอย่าง

อย่างแรก เป็นเรื่องการพัฒนาตนเอง ถึงแม้ด้วยคุณสมบัติ
ที่เพียบพร้อม ประสบการณ์ที่หลากหลาย ตำแหน่งหน้าที่ ความ
สำเร็จที่ได้รับการพิสูจน์ ยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ดร.ก็ ก็ยังคง
มีความกระตือรือร้นที่จะ “ฝึกตน” ทั้งในทางโลก และทางธรรม
อย่างสม่ำเสมอ เป็นคนหนึ่งที่สามารถ์ร้อยเรียงเรื่องราวทางโลก
ให้สอดคล้องไปกับธรรมะของพระพุทธองค์ได้อย่างกลมกลืนสละ
สลวยยิ่ง

อย่างที่สอง เป็นเรื่องของความมีประสิทธิผล ถึงแม้จะมี
รากฐานทางวิชาการเป็นหลักการที่มั่นคง แต่ดร.ก็เป็นคนที่เข้าใจ
สภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ เข้าใจข้อจำกัดที่เป็นจริง การนำเสนอ
มาตรการ หรือการดำเนินงานใดๆ ของดร.ก็ จึงเป็นเรื่องที่ทำได้
ปฏิบัติได้จริง ไม่ได้เป็นเรื่องที่เพ้อเจ้อ อยู่บนหอคอยงาช้างเหมือน
กับนักวิชาการบางคน

อีกเรื่องหนึ่ง ก็เป็นเรื่องของความมีจิตใจที่ตั้งงาม มีความ
มุ่งมั่นและเต็มเปี่ยมไปด้วยพลัง ที่จะช่วยเหลือทำให้ “มนุษยชาติ”
ได้มีการพัฒนา ทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจ ความคิดและการ
กระทำแทบทุกอย่างของดร.ก็ แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติข้อนี้อยู่
ตลอดเวลา

หนังสือ “มรรคเธอประเทศไทย” เล่มนี้ สะท้อนความเป็น
ตัวตน สะท้อนคุณสมบัติทั้งสามอย่างของดร.วิโรจน์ สันติประภพ

ได้เป็นอย่างดี

ชื่อหนังสือก็บอกชัดเจน ถึงเจตนาที่จะนำเสนอแนวทาง ที่จะให้ประเทศนี้หลุดพ้นจากความทุกข์ จากปัญหาทั้งหมด ที่เผชิญกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเหลื่อมล้ำ เรื่องการชะงักงันทางการพัฒนา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรมของสังคม ตลอดจนไปถึงความแตกแยกที่เราเผชิญกันอยู่

ดร.ก็ได้วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งให้เห็นอย่างชัดเจนถึง “สมุทัย” คือสาเหตุแห่งปัญหาในแต่ละด้านเช่น การใช้ทุนนิยมอย่างไร้หลักการ การขาดวินัยในทุกๆ ด้าน ความโลภที่ไร้ขอบเขต การคดโกง ฯลฯ

ข้อเสนอต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ มักจะเป็นการนำเอาสภาพปัญหาที่เป็นจริง มาวิเคราะห์โดยใช้แนวทางวิชาการเศรษฐศาสตร์ ผสมผสานกับประสบการณ์ที่ดร.ก็ได้รับจากการทำงาน และการเดินทาง โดยแทบทุกข้อเสนอไม่ลืมนี่จะเชื่อมโยงกับปรัชญาทางพุทธศาสนา เพื่อมุ่งหวังให้การแก้ปัญหา นั้นเป็นไปอย่างยั่งยืนถาวร และนำมาซึ่งความสงบสุขแท้จริง

หนังสือ “มรรคเธอประเทศไทย” ของดร.วิโรท สันติประภพ เล่มนี้ นอกจากจะนำเสนอแนวทางต่างๆ ในการแก้ปัญหาประเทศแล้ว ยังสะท้อนถึงวิธีการคิดวิเคราะห์ของผู้เขียน สะท้อนถึงเจตจำนงแน่วแน่ที่เชื่อมโยงกับทุกสิ่งที่พบเห็นให้เข้ากับปัญหาที่ประเทศไทยประสบอยู่ สะท้อนให้เห็นถึงตัวอย่างกระบวนการ

เรียนรู้ที่จะทำให้เข้าใจถึงปัญหาในมิติต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง
ลึกซึ้ง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่แม่นยำ

วิธีการตั้งประเด็นปัญหา การค้นหาสาเหตุ การหาหนทาง
แก้ปัญหาย่างยั่งยืน และการนำเสนอมาตรการต่างๆ นี้ สอดคล้อง
กับหลัก “อริยสัจสี่” ทุกประการ

อาจบางที ถ้าความมุ่งหวังของดร.เป็นจริง เราคงจะได้เห็น
ประเทศไทยก้าวพ้นวิญสสาร เข้าสู่ภาวะ “นิพพาน” เป็นประเทศ
แรกในประวัติศาสตร์โลก ก็เป็นไปได้

ปณทิตานญจ เสวนาคบบัณฑิต ย่อมนำผลดีมาให้

บรรยง พงษ์พานิช

คำนิยาม

ยอมรับว่าตะขิดตะขวงและครั้นคร้ามใจไม่น้อยกับการเขียนคำนิยามให้กับรุ่นพี่ที่เชื่อสนิทใจว่าเป็น “อัจฉริยะ” ตั้งแต่ครั้งได้ยินเพียงเสียงร่ำลือมานานว่าเป็นศิษย์เก่าคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้คะแนนสูงสุดในประวัติศาสตร์ของคณะที่โจษขานกันว่า “โหดหิน” และเกียรติประวัติก็ลอยมาเข้าหูอยู่เป็นระยะๆ

ครั้นมาารู้จักตัวจริงของ “พี่ก็” ดร. วิโรไท สันติประภพและได้ร่วมเดินทางไปยังสหรัฐอเมริกาในโครงการ Eisenhower Fellowships: 2013 Southeast Asia Regional Program ก็ได้ถึงบางอ้อว่ากิตติศัพท์คำร่ำลือที่ได้ยินมานั้นเป็นความจริงทุกประการ โดยเฉพาะการมีไหวพริบปฏิภาณชนิดหาตัวจับยากและนิสัยถ่อมตัวแต่ไม่ยอมก้มหัวให้กับความไม่ถูกต้อง

ในวัยไม่ถึงครึ่งศตวรรษ พี่ก็สั่งสมประสบการณ์ที่โชกโชกและรอบด้านอย่างมีน้อยคนเทียบเคียงตั้งแต่องค์กรโลกบาลอย่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หน่วยงานรัฐอย่างกระทรวงการคลังในช่วงที่ประเทศเผชิญกับ “วิกฤติต้มยำกุ้ง” ปลายทศวรรษ 1990 องค์กรภาคเอกชนชั้นนำอย่างตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และล่าสุด องค์การภาค
ประชาสังคมชั้นนำเช่นกันอย่างมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนว
พระราชดำริ และมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
(ทีดีอาร์ไอ)

นับว่าเป็นโชคดียิ่งของคนไทย ที่บุคคลซึ่งฉลาดราวกับ
กรดครั้นมาจรดปากกาก็สามารถถ่ายทอดประสบการณ์และมุมมอง
ที่รอบด้านเหล่านี้เป็นตัวหนังสืออย่างสละสลวย รวบรวมชัดเจน
และน่าติดตามทุกตอนดังมีแพนานุแพนคอลัมน์ “เศรษฐศาสตร์
พเนจร” จำนวนมหาศาลที่เฝ้ารออ่านตอนต่อไปด้วยใจจดจ่อ รอ
คลิกไลก์และกดแชร์บนโซเชียลมีเดียเป็นหลักหมื่นหลักแสนเป็น
เครื่องพิสูจน์ผลงานตลอดมา

ในฐานะแพนคนหนึ่งของคอลัมน์ “เศรษฐศาสตร์พเนจร”
ความโดดเด่นของข้อเขียนพิกัดในสายตาของผู้เขียนค่านิยม คือ
ความสามารถในการหาวิธีถ่ายทอดเรื่องยากๆ ที่มีหลายมิติและ
สลับซับซ้อน ให้เป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายและจุดประกายให้คนไป
คิดต่อและลงมือทำโดยสอดแทรกเกร็ดสนุกๆ จากการ “พเนจร”
และฉายภาพเหตุการณ์จริงให้เห็นอย่างเด่นชัด ดังตัวอย่างเนื้อ
ความใน “ความซับซ้อนของกฎโกรน” ตอนหนึ่งว่า

“สภาพกฎโกรนที่ผมเพิ่งสัมผัสมาเป็นภูเขาดินแดง มีต้นไม้
เป็นสิ่งแปลกปลอมอยู่ประปราย ไม่มีแม้แต่ต้นหญ้า อาจเหลือ
ต้นไม้อยู่บ้างเป็นหย่อมเล็กๆ บริเวณรอบที่ทำการของสำนักงาน
ป่าไม้ บริเวณป่าช้าของหมู่บ้าน และบริเวณที่มีต้นไม้ที่มีค่าทาง

เศรษฐกิจหลงเหลืออยู่ ... ภูมิภาคนี้ไม่ได้ซับซ้อนแต่เพียงวิวเทือกเขา
ที่มองเห็นได้ด้วยตาเท่านั้น เหตุผลที่ทำให้ภูเขาในบริเวณป่าสงวน
แห่งชาติแถบนี้กลายเป็นภูเขากลับก็ซับซ้อนไม่น้อยไปกว่ากัน...”

จากนั้นพีก็แจจแจง “เหตุผลที่ซับซ้อน” ที่ทำให้ภูเขากลายเป็น
เป็นภูเขากลับ คดีปลอมออกมาให้คนอ่านเข้าใจหลากหลายปัจจัยและหลาย
มิติที่เกี่ยวข้อง และแน่นอน จบลงด้วยการนำเสนอทางออกที่เป็น
รูปธรรมเป็นฉากๆ ชนิดที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถหยิบไปลงมือปฏิบัติ
และคนอื่นได้รับรู้ประเด็นสำคัญๆ ชนิดไม่ต้องป็นกระไดอ่าน

ทั้งหมดนี้ในพื้นที่คอลัมน์หนังสือพิมพ์เท่านั้น

สิ่งที่น่าทึ่งกว่าความสามารถของพีก็ในการเชื่อมร้อยเรื่องราว
จากข่าวแกงข้างถนน จนถึงนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและผล
กระทบต่อสังคม ก็คือความปรารถนาดีต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย
ที่ฉายให้เห็นอย่างชัดเจนในข้อเขียนทุกตอน ไม่ว่าจะแกงพะเนจรไป
มุมไหนของโลก ทุกสิ่งที่ประสบพบพานก็ดูเหมือนจะจุดประกาย
ให้คิดถึงเมืองไทย และไต่ตรงถึงบทเรียนที่เป็นประโยชน์แก่การ
พัฒนาประเทศไทย

ผู้เขียนค่านิยมยืนยันว่า เราโชคดีที่มีนักเศรษฐศาสตร์ชื่อ
ดร. วิโรไท สันติประภาพ แต่โชคดีสองชั้นที่เขาชอบเขียนหนังสือ
หนังสือเล่มนี้จะชี้ชวนให้ท่านครุ่นคิดถึง “มรรค” สู่อนาคตที่ดีกว่า
เดิมของประเทศไทยไปพร้อมกันกับ “นักเศรษฐศาสตร์พะเนจร”-
นักเศรษฐศาสตร์ส่วนน้อยที่ไม่เพียงแต่สนใจศึกษาธรรมชาติอย่าง
จริงจัง แต่ยังพยายามแผ้วถางหนทางอย่างเป็นระบบ สู่ระบอบ

“ทุนนิยมที่มีศีลธรรม” อันอาจเป็นคำตอบและทางออกของไทย
ในการต้านทานลัทธิทุนนิยมเสรีสุดขีด วัตถุนิยมสุดโต่ง และ
การเมืองผูกขาด ซึ่งได้สร้างความเสียหายมาแล้วหนักต่อนัก ทว่ายัง
เป็นกระแสที่พัดแรงอยู่ในปัจจุบัน

ขอให้ทุกท่านมีความสุขกับการอ่าน

สฤณี อาชวานันทกุล

คำนำผู้เขียน

หลายคนตั้งคำถามว่าทำไมผมถึงตั้งชื่อคอลัมน์บทความที่เขียนประจำว่า “เศรษฐศาสตร์พเนจร”

สาเหตุเริ่มแรกคงเป็นเพราะเห็นว่าทั้งวิชาเศรษฐศาสตร์และการพเนจรเป็นส่วนสำคัญของชีวิต เมื่อเริ่มทำงานเป็นนักเศรษฐศาสตร์ในต่างแดน ผมต้องเดินทางเป็นประจำ การเดินทางทำให้ผมเข้าใจเศรษฐศาสตร์ดีมากขึ้น ได้เห็นความเหมือนและความต่างของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในบริบทของสังคมและระดับการพัฒนาที่ต่างกัน ดังนั้น เมื่อเริ่มเขียนบทความในปี 2550 จึงต้องการเล่าเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และข้อคิดต่างๆ ที่ได้จากการเดินทาง เพื่อเป็นกระจกสะท้อนปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย รวมทั้งต้องการแสดงให้เห็นว่าเศรษฐศาสตร์ไม่ใช่เป็นเพียงแค่เรื่องของเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันกับชีวิตของคนในมิติต่างๆ อีกมาก

ในช่วงหลังการเดินทางเริ่มน้อยลง บทความที่เขียนจึงมีลักษณะเกาะไปกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเกิดเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นมากมายโดยเฉพาะในช่วง 3-4 ปีหลัง ทั้งเหตุการณ์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

เมื่อตัดสินใจนำบทความที่เคยเขียนไว้มาตีพิมพ์รวมเล่ม

ตอนแรกกังวลว่าหลายบทความจะล้าสมัยเพราะเขียนไว้หลายปีแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าควรตีใจหรือเสียใจ เพราะพบว่าหลายบทความที่วิพากษ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทยเมื่อหลายปีมาแล้ว ยังประยุกต์ได้กับสถานการณ์ปัจจุบัน เศรษฐกิจและสังคมไทยยังวนเวียนอยู่กับปัญหาเดิมๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการคอร์รัปชัน ประชาชน หรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อาจจะมีบางบทความที่ล้าสมัยไปบ้าง แต่ผมคิดว่าหลักคิดในเรื่องเหล่านี้สำคัญ จึงได้นำมาตีพิมพ์ในครั้งนี้ด้วย

หนังสือ “เศรษฐศาสตร์มีจริต” และ “มรรคเธอประเทศไทย” ได้รวมบทความเศรษฐศาสตร์พเนจรที่ผมเขียนไว้ระหว่างปี 2550 - 2557 โดย “เศรษฐศาสตร์มีจริต” รวมบทความเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ และอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นหลัก ตั้งแต่การบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ผิดพลาด เศรษฐศาสตร์การเมือง ไปจนถึงกรอบแนวคิดสำหรับนักธุรกิจ เพื่อเตรียมพร้อมรับความท้าทายและความคาดหวังใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในโลก

ส่วน “มรรคเธอประเทศไทย” รวมบทความเกี่ยวกับเรื่องของสังคม และเรื่องจิตปาถะที่ได้สังเกตจดจำมาจากการเดินทางทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ การพเนจรของผมในช่วงหลังยังรวมถึงการพเนจรภายในจิตใจ ตามศรัทธาและความสนใจในพุทธศาสนาที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ หลายบทความได้เชื่อมโยงมุมมองทางพุทธศาสนาเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้วย

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทั้ง “เศรษฐศาสตร์มีจิต” และ “มรรค
เธอประเทศไทย” จะช่วยให้ผู้อ่านโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ เห็นความ
สำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ เข้าใจหลักคิดทางเศรษฐศาสตร์ดีขึ้น
และสร้างแรงบันดาลใจให้ร่วมกันหาทางออกจากปัญหาต่างๆ ที่
เศรษฐกิจและสังคมไทยติดกับวนเวียนอยู่หลายปี

ผมขอขอบคุณ ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล และคุณณัฐฐา
โกมลวาทีน ที่กรุณาเขียนคำนิยมให้ “เศรษฐศาสตร์มีจิต” ขอ
ขอบคุณคุณบรรยง พงษ์พานิช และคุณสถณี อาชวานันทกุล
ที่กรุณาเขียนคำนิยมให้ “มรรคเธอประเทศไทย” ขอขอบคุณ
คุณภัสส์สา ภูอุบล ที่ช่วยจัดพิมพ์และตรวจแก้บทความที่ผมเขียน
ตลอดเจ็ดปีที่ผ่านมา รวมทั้งขอขอบคุณสำนักพิมพ์โพสท์บุ๊กส์และ
กองบรรณาธิการที่เห็นประโยชน์ของบทความเหล่านี้ และนำมา
รวมเล่มตีพิมพ์

ท้ายที่สุดผมขอขอบคุณผู้อ่านจำนวนมากที่ร่วมพเนจรกับ
ผมตลอดเจ็ดปีที่ผ่านมา หลายท่านได้ให้กำลังใจ คำติชม และ
ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์มาโดยต่อเนื่อง ผมหวังว่าเราจะร่วมพเนจร
แบบมีหลักคิดกันต่อไป เพื่อให้เศรษฐกิจและสังคมไทยก้าวไป
ข้างหน้าอย่างยั่งยืน

วิโรไท สันติประภาพ

“ความน่ากลัวที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือ ธรรมะกับทฤษฎีมักจะถูกเชื่อมโยงไปในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง คือ แทนที่จะนำธรรมะซึ่งเป็นกฎของชีวิตมากำกับทฤษฎี คนหลายกลุ่มหลายสำนักกลับนำธรรมะเข้าไปอยู่ใต้ทฤษฎี จนเกิดกิจกรรมในลักษณะพุทธพาณิชย์ขึ้น”

ธรรมา กับทุนนิยม

ผมนั่งเขียนบทความนี้ในวันที่ 5 พฤษภาคม 2555 ซึ่งเป็นวันสำคัญยิ่ง เพราะเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว 2555 ปี วันนี้ถือได้ว่าเป็นวันพุทธชยันตี หรือวันที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ครบ 2,600 ปี (ถ้าปีนี้เป็นปีปกติ ไม่มีเดือนแปดสองหน วันนี้จะตรงกับวันวิสาขบูชาพอดี)

ในโลกนี้มีไม่กี่อย่างที่คงอยู่มาต่อเนื่องถึง 2,600 ปี ประเทศไทยที่เราเริ่มนับกันในยุคสุโขทัยมีอายุไม่ถึง 800 ปี รัฐต่างๆ ที่เคยอยู่ร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้าได้ล่มสลาย หรือถูกกลืนไปเกือบหมดศาสนาหลักอื่นๆ เช่น คริสต์ และอิสลาม ต่างเกิดขึ้นหลังพุทธศาสนาหลายร้อยปี ดังนั้น จึงไม่น่าประหลาดใจที่หลายคนจะสงสัยว่าพุทธศาสนาพิเศษอย่างไร จึงดำรงอยู่ได้ต่อเนื่องถึง 2,600 ปี และหลายคนคงสงสัยต่อไปอีกว่าพุทธศาสนาจะดำรง

อยู่ต่อไปได้อย่างไรในระบบทุนนิยมที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกับธรรมชาติ เพราะทุนนิยมยึดถือกลไกตลาดเป็นใหญ่ ส่งเสริมให้คนเอาตัวเอาเปรียบ และเห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกวัน

สำหรับผมแล้ว ธรรมะกับทุนนิยมไม่ขัดแย้งกัน และผมยังเชื่ออีกว่าพุทธศาสนาจะดำรงอยู่ต่อไปได้อีกนาน ทุนนิยมเป็นเพียงกฎของโลก หรือกติกาของสังคม ที่จะทำให้คนอยู่ร่วมกันได้ โดยหวังว่าจะเปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น ถ้าเทียบกับอายุของพุทธศาสนาแล้ว ทุนนิยมเป็นเรื่องที่ใหม่มาก อัดัม สมิท (Adam Smith) เขียนหนังสือเรื่อง The Wealth of Nations เพียงเมื่อประมาณ 240 ปีที่แล้ว แต่ตลอดช่วงอายุ 2,600 ปีของพุทธศาสนาโลกได้ผ่านระบบสังคม และระบบเศรษฐกิจมาหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบสังคมแบบพหุมีพอกิน ระบบทาสที่ถูกกษัตริย์และขุนนางปกครอง ระบบการค้าที่อาศัยเพียงการค้าต่างตอบแทนหรือระบบสังคมนิยม ส่วนธรรมะตามหลักพุทธศาสนานั้นเป็นกฎของชีวิต หรือกฎของธรรมชาติ เป็นเรื่องของกายกับจิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ใหญ่กว่ากฎของโลกหรือกติกาของสังคมมาก ตราบใดที่คนยังต้องเกิดแก่ เจ็บ ตาย มีความสุขและความทุกข์ มีสิ่งที่ถูกใจและไม่ถูกใจ หนีไม่พ้นว่าจะต้องอยู่ภายใต้กฎของธรรมะ ธรรมะของพุทธศาสนาอธิบายชีวิตในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบด้าน ธรรมะทำให้เข้าใจว่ามีชีวิตไปทำไม ธรรมะให้หลักในการดำเนินชีวิต สอนให้เข้าใจถึงความเกี่ยวเนื่องของกายและจิต และที่สำคัญคือทำให้

ชีวิตเป็นอิสระจากกรอบต่างๆ ที่ถูกสมมติขึ้นมา

ทุนนิยมจะอยู่ได้อย่างยั่งยืนในระยะยาวก็ต่อเมื่อระบบทุนนิยมนั้นเป็นธรรม วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลกตลอดช่วง 20 ปีที่ผ่านมาได้ทำให้ทั้งนักเศรษฐศาสตร์ นักธุรกิจ และคนทั่วไปเริ่มกังขาในระบบทุนนิยมแบบเดิมๆ ที่เชื่อว่ากลไกตลาดจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตของคนที่ดีขึ้นในระยะยาว แต่วิกฤตเศรษฐกิจได้แสดงให้เห็นถึงความไม่ยั่งยืนของทุนนิยมที่ขาดธรรม เราเห็นการล่มสลายของธนาคารพาณิชย์และบริษัทขนาดใหญ่ เห็นสภาวะฟองสบู่ของราคาสินทรัพย์ที่ต้องแตกลง เห็นการเอาเปรียบของธุรกิจขนาดใหญ่ต่อธุรกิจขนาดเล็ก แรงงาน และผู้บริโภค และเห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนที่นำไปสู่วิกฤตทางสังคม เมื่อใดก็ตามที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้น คุณภาพชีวิตของประชาชนจะถอยหลังลงมาก แม้ว่าระบบทุนนิยมจะสะท้อนธรรมชาติของมนุษย์มากที่สุดเมื่อเทียบกับระบบอื่นๆ แต่ระบบทุนนิยมแบบเดิมไม่เพียงพอที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

วิกฤตเศรษฐกิจได้ทำให้ทั้งนักเศรษฐศาสตร์และนักธุรกิจจำนวนไม่น้อยหันมาพิจารณาว่า จะปรับปรุงวิธีการบริหารธุรกิจและระบบทุนนิยมอย่างไร เพื่อให้มั่นใจได้ว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่จะดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน ในระดับประเทศ เราเห็นการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มข้นขึ้น เพื่อลดการเอาเปรียบของธุรกิจขนาดใหญ่

เราเห็นการปฏิรูปกฎเกณฑ์การกำกับดูแลระบบสถาบันการเงินให้รัดกุมขึ้นและลดแรงจูงใจของผู้บริหารสถาบันการเงินจากการหากำไรระยะสั้น นอกจากนี้ เรายังเห็นการปรับปรุงระบบภาษีให้คนรวยต้องจ่ายภาษีในอัตราที่สูงขึ้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ในระดับธุรกิจนั้น เราเห็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติดีต่อสังคม การพัฒนาหลักบรรษัทภิบาลเพื่อลดการเอาเปรียบของผู้บริหารและผู้ถือหุ้นรายใหญ่ การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การต่อต้านการคอร์รัปชัน การจัดตั้งธุรกิจเพื่อสังคมโดยไม่มีกำไรไปแบ่งปันระหว่างผู้ถือหุ้น หรือการตั้งกรอบบริหารความเสี่ยงให้รัดกุมเพื่อไม่ให้ผู้บริหารกล้าได้กล้าเสียโดยหวังแต่ผลประโยชน์ระยะสั้นจนเกินควร อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบทุนนิยมนี้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับหลักธรรมะ แม้ว่าจะเกี่ยวกับองค์ธรรมเพียงไม่กี่เรื่องเท่านั้น แต่ธรรมะนั้นก็ช่วยให้ระบบทุนนิยมสมดุลและยั่งยืนได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมตะวันตกมักจะเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์จากภาครัฐ หรือเป็นเพราะถูกแรงกดดันจากภายนอกองค์กรทำให้ธุรกิจต้องปฏิบัติตาม ส่วนใหญ่ยังไม่ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภายในจิตใจของเจ้าของธุรกิจหรือผู้บริหารธุรกิจอย่างแท้จริง

ในประเทศไทยนั้น แนวคิดเรื่องธรรมะกับทุนนิยมไปไกลกว่าโลกตะวันตกมาก หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนำธรรมะมากำกับทุนนิยมได้อย่างชัดเจนที่สุด หลายท่านได้ยื่นชื่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วอาจจะ

เข้าใจผิดว่า เป็นเพียงหลักปรัชญาพหุมีพอกินไม่สอดคล้องกับระบบทุนนิยม แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแบ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายระดับชั้น ตั้งแต่เรื่องการเกษตรพื้นฐานไปจนถึงการผลิตเพื่อการค้าและการแข่งขัน ผมเคยมีโอกาสถามท่านผู้ใหญ่ว่าที่มาของชื่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าทำไมทรงใช้คำว่า ‘พอเพียง’ ได้รับคำตอบที่ลึกซึ้งมากกว่าทรงหมายถึงพอเพียงที่ใจ ถ้าทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร นักธุรกิจ หรือผู้บริหารนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงที่ใจแล้ว เราจะได้สังคมและระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเรื่องของจิต หรือเป็นเรื่องที่ต้องระเบิดจากข้างใน ซึ่งแต่ละคนจะต้องตัดสินใจเองตามสภาวะแวดล้อมของตน ไม่ได้มีสูตรสำเร็จ หรือมีกฎเกณฑ์จากภายนอกมากำหนดว่าควรทำหรือไม่ควรทำในเรื่องใดอย่างไร

ความน่ากลัวที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือ ธรรมะกับทุนนิยมมักจะถูกเชื่อมโยงไปในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง คือ แทนที่จะนำธรรมะซึ่งเป็นกฎของชีวิตมากำกับทุนนิยม คนหลายกลุ่มหลายสำนักกลับนำธรรมะเข้าไปอยู่ใต้ทุนนิยม จนเกิดกิจกรรมในลักษณะพุทธพาณิชย์ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเชื่อว่าจะขึ้นสวรรค์ชั้นใดชั้นอยู่กับเงินที่ทำบุญ การทำผิดแล้วมาทำบุญแก้กรรม หรือการนำเสนอพระนักเทศน์ในลักษณะดารานักแสดง ความบิดเบือนเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะไม่ช่วยให้คนเข้าถึงธรรมะหรือเข้าใจกฎของชีวิตดีขึ้น

ยังจะทำให้คนทั่วไปเข้าใจพุทธศาสนาแบบผิดๆ ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับพุทธศาสนา และความยั่งยืนของสังคมที่เป็นธรรมในระยะยาว

ธรรมะเป็นกฎของชีวิต เป็นเรื่องของกายกับจิตที่กว้างไกลกว่ากฎของเศรษฐกิจ และกติกาสังคมที่เป็นเรื่องสมมติมาก เราไม่อาจรับรู้หรือเข้าใจธรรมะได้ถ้าไม่ลงมือศึกษาและปฏิบัติ ภาวนาด้วยตนเอง ไม่ว่าจะธุรกิจจะทำไรหรือขาดทุน เศรษฐกิจจะเฟื่องฟูหรือเจ๊งวิฤต ทุนนิยมจะคงอยู่หรือล่มสลาย เราทุกคนหนีไม่พ้นว่าต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย

“ความเชื่อที่ว่ากรรมดีกรรมชั่วหักกลบลบกันได้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง เป็นแนวคิดเพื่อเอาตัวรอดที่พิวเป็นอย่างมาก トラบใดที่การทำกรรมดีไม่ทำให้นักการเมืองมีจิตใจที่เป็นกุศลเพิ่มขึ้น โดยหยุดทุจริตคอร์รัปชันหรือเบียดเบียนคนอื่น ก็คงยากที่ผลของกรรมชั่วที่เคยทำไว้และที่จะทำในอนาคตจะบรรเทาลงได้”

หักกลบลบกรรม กับการคอร์รัปชัน

เมื่อเดือนสิงหาคม 2555 มีการแถลงผลการวิจัย เรื่อง “ความเชื่อเรื่องกรรมในวิถีชีวิตของสังคมไทย” โดยบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชาวดีก็คือ คนไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.5) ยังเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ที่น่าตกใจมากก็คือ คนไทยถึงร้อยละ 21.1 เชื่อว่าการทำชั่ว โดยเฉพาะการทุจริตคอร์รัปชัน อาจลดทอนกรรมได้ด้วยการทำบุญบริจาค

ความเชื่อว่ากรรมเป็นสิ่งที่หักกลบลบกันได้ ดูจะระบาดรุนแรงขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มนักการเมืองที่เป็นต้นตอสำคัญของการทุจริตคอร์รัปชัน เราเห็นข่าวนักการเมืองระดับรัฐมนตรีที่เคยมีเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันหลายคนจัดงานทำบุญใหญ่ สร้างวัด สร้างพระกันอยู่เรื่อยๆ แม้แต่อดีตรัฐมนตรีที่หนีคดีทุจริตไปอยู่ต่างประเทศก็ยังนิยมสร้างวัดนอกประเทศ และทำพิธีแก้กรรม

โดยนิมนต์พระชื่อดังและเชิญคนใหญ่คนโตบินไปร่วมงาน

นอกจากนี้ ในช่วงหลัง เราจะได้ยินข่าวนักการเมืองที่มีชื่อเสียงนิยมไปทำบุญที่พุทธคยาและตามสังเวชนียสถานในอินเดีย คิดแล้วด้านหนึ่งก็น่ายินดีที่นักการเมืองไทยสนใจการทำบุญมากขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งก็กังวลใจ เพราะถ้านักการเมืองเหล่านี้เชื่อว่าการทำบุญที่พุทธคยาแล้วจะได้บุญใหญ่ และนำไปหักกลบลบหนี้กรรมชั่วที่ตนทำไว้ได้เร็วขึ้น นักการเมืองเหล่านี้อาจคิดว่าทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้นบ้างก็คงไม่เป็นอะไร

ความเชื่อที่ว่ากรรมดีกับกรรมชั่วนำมาหักกลบลบกันได้จึงเป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในบ้านเรารุนแรงขึ้น จนทำลายประเทศได้ในระยะยาว

แนวคิดเรื่องหักกลบลบกรรมเป็นแนวคิดที่นำหลักการบริหารเงินแบบทุนนิยมไปครอบเรื่องธรรมะ และเป็นการคิดแบบเข้าข้างตัวเอง โดยหวังว่าจะเอาตัวรอดจากกรรมชั่วที่เคยทำไว้ มองกรรมดีเหมือนทรัพย์สิน กรรมชั่วเหมือนหนี้สินที่หักกลบลบกันได้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ทางที่ถูกต้องก็นำหลักของธรรมะ ซึ่งเป็นหลักของชีวิตมาครอบทุนนิยม ชีวิตจึงจะมีความหมาย และสังคมจึงจะอยู่ได้อย่างสันติสุขและเป็นธรรม

การนำหลักการทุนนิยมที่ตนคุ้นเคยไปครอบเรื่องธรรมะในสังคมไทยปัจจุบันนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องของกรรมเท่านั้น แต่ยังมีอีกหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อที่ว่าตายไปแล้วจะขึ้นสวรรค์ชั้นใด ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ทำบุญ ความเชื่อที่ว่าทำทานด้วย

เงินเพียงอย่างเดียวก็พอ ไม่ต้องสนใจการปฏิบัติภาวนาและการทำ
จิตใจให้บริสุทธิ์ ตลอดจนความเชื่อที่ว่าถ้าทำอาชีพถูกกฎหมายก็
ไม่เป็นไร แม้ว่าอาชีพเหล่านั้นขัดต่อศีลธรรม หรือส่งเสริมให้สังคม
เสื่อมลง

คนที่สนใจศึกษาพุทธศาสนาคงสงสัยว่า เราหักกลบลบกรรม
ได้จริงหรือไม่ เพราะเราก็มักจะได้เห็นหลายวัดจัดพิธีแก้กรรม รวมทั้ง
ถ้าอ่านพุทธชาดกก็จะพบว่า มีผู้ที่เคยทำกรรมหนักๆ ไว้ แต่ภายหลัง
ก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)
อธิบายเรื่องกรรมไว้ในหนังสือ พุทธธรรม อย่างละเอียดว่า แนวคิด
เรื่องกรรมในพระพุทศาสนาเป็นแนวคิดที่ลึกซึ้งและประณีตมาก
การวินิจฉัยว่ากรรมที่ว่าเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ต้องเริ่มพิจารณา
ที่เจตนาของการกระทำ กรรมดีนั้นจะต้องไม่เกิดจากเจตนาที่เป็น
อกุศล และจะต้องทำให้สภาวะของจิตที่เป็นอกุศลลดลง จะต้อง
ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
และที่สำคัญคือต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ถ้าคิดตามหลักการนี้ การกั้นเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากการทุจริต
คอร์รัปชันไว้ทำบุญ หรือการตั้งใจสะสมบุญใส่กระปุกไว้เพื่อลดผล
ของกรรมชั่วที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต คงจะไม่ถือว่าเป็นการทำกรรม
ดีได้ เพราะไม่ใช่การกระทำที่เริ่มด้วยเจตนาที่เป็นกุศล ไม่ได้ทำให้
สภาวะจิตที่เป็นอกุศลลดลง และการทุจริตคอร์รัปชันเป็นการ
เบียดเบียนสังคม ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการหักกลบลบกรรม ท่านเจ้าคุณอ้าง

พุทธสุภาษิตว่า “กรรมดีหรือชั่วทุกอย่างที่คนสั่งสมไว้ ย่อมมีผลขึ้นชื่อว่ากรรม แม้จะนิดหน่อย ที่จะว่างเปล่าไปเลยไม่มี” การให้ผลของกรรมนั้นมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับจิตใจ ระดับวิถีชีวิตในชาตินี้ ชาติหน้า และชาติต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่ซึ่งเกินวิสัยแห่งความคิดของคนปกติ อย่างไรก็ตาม พุทธศาสนาเชื่อว่าผลของกรรมส่งผลในระดับที่ต่างกัน แม้ว่าจะเกิดจากกรรมที่คล้ายกัน บางคนทำกรรมชั่วเพียงเล็กน้อย ก็ลงนรกไปชาติในชาติต่อไป แต่บางคนทำกรรมชั่วอย่างเดียวกัน อาจจะได้แสดงผลในปัจจุบันแล้วจบกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพและปริมาณของการรักษากายด้วยศีลและรักษาจิตด้วยการภาวนา ให้เข้าใจหลักธรรมะอย่างถูกต้อง ให้ละการกระทำที่เป็นอกุศลหรือเบียดเบียนคนอื่นได้

ดังนั้น ความเชื่อที่ว่ากรรมดีกรรมชั่วหักกลบลบกันได้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง จึงเป็นแนวคิดเพื่อเอาตัวรอดที่ผิวเผินมาก ตราบใดที่การทำกรรมดีไม่ทำให้นักการเมืองมีจิตใจที่เป็นกุศลเพิ่มขึ้น โดยหยุดทุจริตคอร์รัปชันหรือเบียดเบียนคนอื่น ก็คงยากที่ผลของกรรมชั่วที่เคยทำไว้และที่จะทำในอนาคตจะบรรเทาลงได้

ผมขอย้ำว่าแนวคิดเรื่องกรรมในพุทธศาสนาเป็นแนวคิดที่ประณีตและลึกซึ้งมาก เป็นแนวคิดที่กำกับให้คนมีหิริโอตตัปปะ มีความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป รวมทั้งมีสติระมัดระวังจิตใจและการกระทำของตนเองไม่ให้ไปเบียดเบียนผู้อื่น แต่ถ้าคนไทยมองเรื่องกรรมแค่ผิวเผิน คิดว่ากรรมดีกรรมชื่อนำมาหักกลบลบกันได้ สังคมไทยก็คงมีแต่คนที่คิดทำกรรมชั่วก่อน แล้วหวังว่า

จะทำกรรมดีมาหักล้างภายหลัง สังคมจะมีแต่ความยุ่งเหยิง เต็มไปด้วยคนที่นิยมการทุจริตคอร์รัปชัน เราจะเกิดบรรทัดฐานที่จะเป็นอันตรายต่อสังคมไทยในระยะยาวอีกหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการคิดว่าโกงกินบ้างก็ไม่ใช่ไร ถ้าใจมีเมตตา โทหกเรื่อยๆ ก็ไม่ใช่ไร ถ้าทำให้สบายใจ หรือเลี้ยงเด็กเป็นก็ก็ไม่ใช่ผิด เพราะถือว่าให้ทุนการศึกษา

แม้ว่าหลักการเรื่องกรรมและหิริโอตตัปปะเป็นหลักการที่สำคัญในพระพุทธศาสนา แต่สังคมไทยในวันนี้ได้กลายเป็นสังคมที่ขาดทั้งความละเอียดรอบคอบและการยอมรับผิด โดยเฉพาะในกลุ่มนักการเมือง รัฐบาลก่อนหน้านี้มีรองนายกรัฐมนตรีถึงครึ่งหนึ่งที่สังคมตั้งคำถามด้านจริยธรรมและความเกรงกลัวต่อบาป ไม่ว่าจะเป็รองนายกรัฐมนตรีที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวโทษว่าเกี่ยวพันกับการทุจริตโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินธรณีสงฆ์ไปให้นักการเมืองทำสนามกอล์ฟ จนมีโทษถึงให้ออกจากราชการ แต่รองนายกรัฐมนตรีคนนั้นยังไม่ยอมหยุดปฏิบัติหน้าที่ โดยอ้างว่าเป็นเรื่องตั้งแต่เป็นข้าราชการเมื่อหลายปีมาแล้ว หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ถูกเคยพัวพันกับคดีตำรวจโดนยิงตาย จนต้องหนีออกนอกประเทศก็ไม่รู้สึกผิดอะไรที่ถูกเข้ารับราชการตำรวจได้โดยง่ายด้วยคุณสมบัติที่ยังป็นแม่น หรือรองนายกรัฐมนตรีอีกคนหนึ่งที่เคยตนาโทหกข้อมูลทางเศรษฐกิจ แล้วบอกว่าเป็นแค่การโทหกสีขาว

ถ้ากรรมดีกรรมชั่วหักกลบลบหนักันได้จริงตามที่นักการเมืองหลายคนเลือกที่จะเชื่อ ผมก็ยังนึกไม่ออกว่านักการเมืองเหล่านี้จะ

ต้องทำกรรมดีมากเพียงใดและด้วยวิธีใด จึงจะหักกลบลบกรรมชั่ว
ที่ตนเองเคยทำไว้หรือคิดจะทำต่อไป

การต่อสู้กับปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากต้องอาศัย
ข้าราชการที่ยืนหยัดในความถูกต้อง นักธุรกิจและประชาชนที่ไม่
เห็นด้วยกับการทุจริตคอร์รัปชัน และหน่วยงานที่ยังเป็นอิสระและ
ยึดมั่นในอุดมการณ์ (เช่น สำนักงาน ป.ป.ช.) เราคงต้องอาราธนา
พระคุณเจ้าทั้งหลายให้ช่วยตอกย้ำเรื่องกรรมที่ถูกต้องตามหลัก
คำสอนของพระพุทธศาสนา ชี้ให้เห็นว่ากรรมชั่วไม่ใช่หนี้สิน จะนำ
มาหักกลบลบกับกรรมดีไม่ได้ จะพักกรรมหรือปรับโครงสร้างกรรม
ก็ไม่ได้ จะออกบัตรเครดิตผ่อนชำระกรรมตามใจผู้ผ่อนก็ไม่ได้
คงจะเป็นการดี ถ้าพระคุณเจ้าทั้งหลายจะตั้งกฎไม่รับบิณฑุกา
นัการเมืองที่มีข่าวพัวพันกับการทุจริตคอร์รัปชัน และสังคมหยุด
ร่วมทำบุญกับคนเหล่านี้

แค่รับของโจร กฎหมายยังถือว่ามีความผิด ผมไม่แน่ใจว่า
การสนับสนุนให้โจรแบ่งเงินที่ได้จากการโกงมาทำบุญแก้กรรมจะ
เป็นบาปมากน้อยเพียงใด

